

РЕШЕНИЕ

№ 342

гр. Л., 04.08.2022 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – Л., V СЪСТАВ, в публично заседание на седми юни през две хиляди двадесет и втора година в следния състав:

Председател: **ИРЕНА В. РАБАДЖИЕВА**

при участието на секретаря **ПРЕСЛАВА СТ. ДИЧКОВА**
като разгледа докладваното от **ИРЕНА В. РАБАДЖИЕВА** Гражданско дело № 20224310100127 по описа за 2022 година

Иск с правно основание чл.26, ал.1 от ЗЗД.

Съдът е сезиран с ИМ, подадена от адв. Д.В. М., съд.адресат: гр. П., бул.“П.“***** в качеството му на пълномощник на М. Ц. АНТ., ЕГН *****, с адрес: гр. Л., ул.“В. Л.“№***** против „СТИК-КРЕДИТ“АД, със седалище и адрес на управление: гр. Н. П., ул.“В. Л.“***** представлявано от Изп.директор Х. М. Т..

Ищецът излага в ИМ, че доверителката му е страна по Договор за потребителски кредит № ***** / ***** г., сключен със „Стик-Кредит“АД. Сочи, че съгласно чл.1 от ДПК Кредитодателят се задължава да предостави на Кредитополучателя кредит в размер на 1 200.00 лв., а Кредитополучателят/ ищцата/ се задължава да върне сумата от 1 844,77 лв, съгласно условията на договора. Съгласно ДПК ГПР по кредита е в размер на 42,58%, а ГЛП в размер също на 36%.

Твърди се, че в чл.17 ал.1 от договора е предвидено, че „ В случай че потребителят не изпълни задължението си, посочено в чл.17, същият дължи на Кредитора неустойка в размер на 0.9% от стойността на усвоената по кредита сума за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение. Страните се съгласяват, че неизпълнението на задължението по чл.17 причинява на Кредитора вреди, в размер на договорената неустойка, доколкото оценката на кредитоспособността на Потребителя и одобрението на кредита са базирани на предположението, че последният ще предостави в срок договореното обезпечение“.

Наведени са твърдения, че на основание клаузата на чл.17 от договора е начислена неустойка в размер на 2 342.67 лв., разпределена на 24 месечни вноски, всяка от които добавена към дължимата главница и лихва по Договора за кредит, като по този начин

общата месечна погасителна вноска нараства на 174,48 лв, което е видно от предоставения погасителен план към ДПК.

Счита, е клаузата на чл.17, ал.1 от ДПК, предвиждаща заплащането на неустойка в размер на 2 342.67 лв. е нищожна на основание чл.26, ал.1, пр.3 от ЗЗД, като противоречаща на добрите нрави и поради това, че са сключени при неспазване на нормите на чл.143, ал.1 от ЗЗП, както и на основание чл.136, ал.1 от ЗЗП, вр. с чл.24 от ЗПК.

На първо място, излага, че в правната доктрина и съдебна практика безспорно се приема, че накърняването на добрите нрави по смисъла на чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД е налице именно, когато се нарушава правен принцип било той изрично формулиран или пък проведен чрез създаването на конкретни други разпоредби. Изтъква, че такъв основен принцип е добросъвестността в гражданските и търговски взаимоотношения, а целта на неговото спазване, както и на принципа на справедливостта, е да се предотврати несправедливото облагодетелстване на едната страна за сметка на другата. Тъй като става дума за търговска сделка, нормата от ТЗ, чрез която е прокаран този принцип, е чл.389 от ТЗ, като приложение намират и общите правила на ЗЗД.

В допълнение, счита, че клаузата за неустойка, предвидена в чл.17 от ДПК е нищожна като противоречаща на добрите нрави и неравноправна по смисъла на чл.143, т.19 от ЗЗП, тъй като сумата, която се претендира чрез нея в размер на 2 342.67 лв., е в размер на над един път и половина сумата на отпуснатия кредит в размер на 1200.00 лв. Навежда довод, че по този начин се нарушава принципа на добросъвестност и справедливост.

Ищецът поддържа, че предвидената клауза е и неравноправна по смисъла на 143, т.5 от ЗЗП, тъй като същата предвижда заплащането на неустойка, която е необосновано висока. Отбелязва, че в глава четвърта от ЗПК е уредено задължение на кредитора, преди сключване на договор за кредит, да извърши оценка на кредитоспособността на потребителя и при отрицателна оценка да откаже сключването на такъв. Счита, че подобни уговорки прехвърлят риска от неизпълнение на задълженията на финансовата институция за извършване на предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията. Твърди, че с уговарянето на неустойката по чл.17 от ДПК се заобикаля чл.33, ал.1 от ЗПК.

Твърди се, че с процесната клауза на чл.17 от ДПК в полза на кредитора се уговаря още едно допълнително обезщетение за неизпълнението на акцесорно задължение. Навежда довод, че неустойката по съществото си се явява добавък към възнаградителната лихва и в този смисъл би представлявала сигурна печалба за заемодателя, която печалба би увеличила стойността на договора. Счита, че основната цел на така уговорените клаузи е да доведат до неоснователно обогатяване на кредитодателя за сметка на кредитополучателя, до увеличаване на подлежащата на връщане сума допълнително с още % от предоставената главница. Позовава се на съдебната практика, според която неустойката, която е уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционни функции, е нищожна, поради противоречие с добрите нрави.

На следващо място, счита, че клаузата на чл. 17, ал.1 от ДПК, е нищожна на основание чл.146 ал.1 от ЗЗП. Излага, че съгласно чл.146, ал.1 от ЗЗП неравноправните клаузи в договорите са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално. Счита, че клаузата на чл.1, ал.1 от ПК не се явява индивидуално договорена по смисъла на чл.146, ал.2 от ЗЗП.

В петитумната част е отправено искане съдът да се произнесе с решение, с което да обяви за нищожна клаузата на чл.17, ал.1 от Договор за потребителски кредит № *****/***** г., предвиждаща заплащането на неустойка в размер на 2 342.67 лв., на основание чл.26, ал.1, пр.3 от ЗЗД, като противоречаща на добрите нрави и поради това, че е сключена при неспазване нормите на чл.143, ал.1 от ЗЗП, както и на основание чл.146, ал.1 от ЗЗП.

Претендиращи са и направените по делото разноски.

В срока по чл.131 от ГПК ответникът „СТИК – КРЕДИТ“ АД, чрез пълномощника – адв. Христомир Н. от АК – Разград е депозирал писмен отговор. Начира предявения иск за допустим, но оспорва същия като неоснователен, като излага подробни съображения. Счита, че в конкретния случай са налице предпоставките за начисляване на неустойката, а именно: неустойката да е уговорена между страните, кредиторът да е изпълнил задълженията си или да е бил готов да го изпълни; да е налице неизпълнено договорно задължение, чието изпълнение неустойката обезпечава и обезщетява. Твърди, че в случая тя е уговорена за неизпълнение на непарично задължение за предоставяне на обезпечение, изпълнението не е обезпечено с други правни способности, а нейният вид се определя в зависимост от това, дали заемателят по ДПК изпълни в някакъв момент своето задължение.

С оглед на което и размерът на неустойката е определен като процент от заетата сума, като същата се начислява, докато не бъде изпълнено задължението, а това зависи изцяло от волята на заемателя. Следователно, причината за евентуалното начисляване на такава неустойка би било единствено виновното поведение на ищеца. Ответникът счита, че така договореният размер на неустойката, като определен процент изпълнява предвидените в чл.92 от ЗЗД цели и не предвижда неоснователно разместване на блага, както и не излиза извън присъщите ѝ функции.

В с.з. ищецът М. Ц. АНТ. не се явява и не се представлява. Преди заседанието по същество е постъпило писмено становище от упълномощения адв. Д.М., в което заявява, че поддържа изцяло депозираната искова молба като наред с изложените в ИМ основания, изтъква и допълнителни аргументи в подкрепа на исковите твърдения. Представен е списък на разноски по чл.80 от ГПК.

Ответникът – „СТИК – КРЕДИТ“ АД – гр. Шумен не изпраща представител в о.с.з. Депозирано е писмено заявление от пълномощника - адв. Хр.Н.. Поддържа подаденият отговор на исквата молба и по същество моли съдът да отхвърли предявения иск като неоснователен и недоказан по изложените в отговора съображения

Съдът, като обсъди доводите на страните, приложените към делото писмени доказателства, преценени поотделно и в съвкупност, приема за установено от фактическа и правна страна следното:

По делото не е спорно, че на ***** г. между „Стик – Кредит“ АД, от една страна като Кредитор, и ищцата М. Ц. А., от друга страна като Потребител по реда на чл.6 от ЗПФУР е сключен договор за потребителски кредит от разстояние № *****/***** г. От представената разпечатка на договора за кредит, имаща характер на препис съгласно нормата на чл.184 от ГПК, се установява, че предмет на договора е предоставянето на сумата от 1200.00 лв, при уговорен срок на кредита – 24 месеца чрез заплащане на три 24 погасителни вноски всяка в размер и падежни дати на вноските съгласно приложения към договора погасителен план, видно от който последната падежна дата е 29.06.2023 г. Съгласно постигнатата между страните договореност лихвеният процент по кредита е 36%, ГПР е 42,58%, а общата сума, дължима от Потребителя, изчислена към момента на сключване на кредита е 1844,77 лв.

Тъй като процесният договор е сключен чрез средства за комуникация от разстояние, приложение следва да намери Закона за предоставяне на финансови услуги от разстояние /ЗПФУР/. Договорът е сключен по реда на чл.6 от ЗПФУР, според който договор за предоставяне на финансови услуги от разстояние е всеки договор, сключен между доставчик и потребител, като част от система за предоставяне на финансови услуги от разстояние, организирана от доставчика, при която от отправянето на предложението до сключването на договора страните използват изключително средства за комуникация от разстояние – едно или повече. Съставен е електронен документ, оформен в съответствие с разпоредбите на чл.3 вр.чл.2 от Закона за електронния документ и електронните удостоверителни услуги /ЗЕДЕУУ/, който по делото е представен възпроизведен на хартиен носител като е в заверен препис. Съгласно чл.3, ал.2 от ЗЕДЕУУ писмената форма за сключване на договора се счита за спазена, като в хода на процеса електронният документ, съдържащ изявлението на страните по Договора за кредит, не е оспорен.

В Раздел V Обезпечения – чл.7 от Договора е предвидено, че в случай на уговорено между страните обезпечение, Потребителят следва в срок до 3 (три) дни от сключване на договора, са: осигури действието на трето физическо лице, изразяващо се в сключване на договор за поръчителство по чл.138 и сл.от ЗЗД и в полза на Кредитора, с което третото лице се задължава да отговаря за изпълнението на всички задължения на Потребителя по настоящия договор, включително за погасяване на главница, лихви, неустойки и други обезщетения, такси и друти или да предостави банкова гаранция, съдържаща безусловно и неотменимо изявление на банката да заплати на Кредитора всички задължения на Потребителя по договора (включва главница, лихви, неустойки и други обезщетения, такси и друти) в срок от един работен ден, считано от датата, на която банката е получила писмено искане от страна на Кредитора за заплащане на тези задължения. Срокът на банковата гаранция трябва да бъде най-малко 30 дни след падежа на последната вноска. Съгласно чл7, ал.2 от Договора третото лице – поръчител, както и банковата гаранция, трябва да отговарят на изискванията, посочени в ОУ и се одобрява от Кредитора, като одобрението се извършва единствено по преценка на Кредитора.

С оспорената клауза на чл.17 от процесния ДПК е предвидено, че „В случай, че Потребителят не изпълни задължението си, посочено в чл.17, същият дължи на Кредитора неустойка в размер на 0,9% от стойността на усвоената по кредита сума за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение. Страните се съгласяват, че неизпълнението на задължението по чл.17 причинява на Кредитора вреди, в размера на договорената неустойка, доколкото оценката на кредитоспособността на Потребителя и одобрението на кредита са базирани на предположението, че последният ще предостави в срок договореното обезпечение. Страните са постигнали съгласие, че в случай на настъпване на дължимостта на неустойката по-горе, Потребителят ще заплаща периодично начислената неустойка заедно с всяка погасителна вноска, като неустойката се дължи само за периода, през който Потребителят не е осигурил договореното обезпечение. В този смисъл, ако Потребителят осигури обезпечение, макар и след изтичането на срока по чл.17, неустойката не се дължи от момента на осигуряване на обезпечението. Ако след предоставяне на обезпечението, неговото действие бъде прекратено, независимо по какви причини, отново настъпва неизпълнение на чл.17, като Потребителят дължи неустойка, считано от деня, в който действието на обезпечението е било прекратено.

Неразделна част от Договора за кредит е погасителен план, в който помесечно е определен размера на неустойката в хипотезата, когато същата е дължима.

По делото се твърди и не се оспорва от ответната страна, че на ищцата е начислена неустойка в общ размер на 2 342,67 лв., разпределена на 24 месечни вноски, всяка от които добавена към дължимата главница и лихва по Договора за кредит, като по този начин общата месечна погасителна вноска нараства на 174,48 лв, което е видно и от представения погасителен план към ДПК.

В рамките на настоящия процес ищцата е оспорила неустоечната клауза на чл.17, ал.1 от Договор за потребителски кредит № *****/***** г., като нищожна - противоречаща на добрите нрави и сключена при неспазване на нормите на чл.143, ал.1 от ЗЗП

Съгласно чл.92 от ЗЗД, неустойката обезпечава изпълнението на задължението и служи като обезщетение за вредите от неизпълнението, без да е нужно те да се доказват. По делото не е спорно, че ответникът не е изпълнил поетото с договора задължение относно предоставяне в 3 – дневен срок на някое от посочените в чл.7 обезпечения. Действително, принципът на договорната свобода /чл.9 от ЗЗД/ е основополагащ, но тази свобода на договаряне във всички случаи е ограничена от повелителните правни норми, вкл. от т. нар. добри нрави. Задължение на съда е и служебно да провери съответствието на неустоечната клауза с добрите нрави, разглеждани като неписани морални норми, израз на принципите за справедливост и добросъвестност в гражданските и търговските правоотношения. В конкретния случай съдът приема, че по начина, по който е уговорена неустойка, а именно за неизпълнение на акцесорно задължение, което не е свързано пряко с претърпени вреди, неустойката излиза извън присъщите ѝ функции – обезпечителна, обезщетителна и санкционна, в каквата връзка са указанията, дадени с ТР №1/15.06.2010 г. по т.д.№1/2009 г.

ОСГТК на ВКС. Преценявана към момента на сключване на договора, неустойката е изпълнявала единствено обезпечителна функция, тъй като има за цел да стимулира точното изпълнение на поетото задължение до предоставяне на обезпечение. Тук е мястото да се отбележи, че при договора за потребителски кредит вредите за кредитора са свързани със забавата при възстановяване на предоставените от него средства в заем, заплащането на възнаграждение за ползването на заемната сума и направените разходи по събиране. Уговорената с договора неустойка в случая не обезпечава възстановяването на вредите, т.е. тя няма обезщетителен характер. От неизпълнението на поетото от ответника задължение за предоставяне на обезпечение не е настъпила вреда, която да подлежи на обезвреда чрез включване на клауза за договорна неустойка.

Съдът намира, че в случай на заплащането на претендираната от ищеца неустойка ще бъде налице обективна неравностойност на насрещните задължения, а това от своя страна поражда условия за неоснователно обогатяване на ищеца. Включването на неустоечната клауза в договора в случая противоречи на добросъвестността и създава основание за облагодетелстване на търговеца за сметка на физическото лице – потребител, който е икономически по-слабата страна. Установява се, че за неизпълнение на задължение за погасяване на кредит в размер на 1200 лв. за Кредитора възниква правото да получи неустойка в размер на 2 342,67 лв, т.е сума, която почти два пъти надвишава размера на задължението.

На следващо място, съдът намира, че уговорката за неустойка по чл.17 в процесния ДПК прехвърля риска от неизпълнение на задълженията на Кредитора за извършване на предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник и води до допълнително увеличаване на размера на задълженията. По този начин на длъжника се вменява задължение да осигури обезпечение след като кредитът е отпуснат, като ако не го стори, задължението му нараства двукратно. В тази връзка следва да се посочи, че изискването за проверка на кредитоспособността на потребителя, както е изрично посочено в чл.16 от ЗПК, е такава проверка да прехождат сключването на договора и едва тогава да се прецени необходимостта от обезпечение, след предоставянето на което да бъде сключен договора за кредит. В конкретния случай няма данни как и дали изобщо е извършена проверката за кредитоспособност на ищцата във връзка с отправеното от нея искане за отпускане на кредит.

С оглед на изложеното съдът приема, че договорената в чл.17 от договора неустойка е в отклонение на основния принцип за добросъвестност и справедливост в търговските отношения и като накърняваща добрите нрави се явява нищожна по смисъла на чл.26, ал.1, предл.3 от ЗЗД.

Наред с горното, съдът счита, че неустоечната клауза на чл.17 от Договора за потребителски кредит № *****/***** г.може да бъде квалифицирана и като неравноправна клауза, с оглед наличието на предпоставките, визирани в чл.143, т.5 от ЗЗП.

Ищцата М. Ц. АНТ. се явява потребител по смисъла на § 13, т.1 от ДП на ЗП – физическо лице, което придобива стоки или ползва услуги, които не са предназначени за извършване на търговска или професионална дейност. В случая като потребител по

процесния договор за кредит ищцата се ползва от защитата, предвидена в ЗЗП.

Легалната дефиниция на понятието неравноправна клауза се съдържа в разпоредбата на чл.143 от ЗЗП. Според цитираната разпоредба, неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е всяка уговорка в негова вреда, която не отговаря на изискванията за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя”, като в т. 5 е визирана хипотеза на задължаване на потребителя при неизпълнение на негови задължения да заплати необосновано високо обезщетение или неустойка. Съгласно чл.146, ал.1 от ЗЗП неравноправните клаузи в договора са нищожни, освен ако не са уговорени индивидуално, като в алинея 2 от посочената разпоредба е разписано, че не са индивидуално уговорени каузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им особено в случаите на договор при общи условия. Тези нормативни разрешения са дадени и в Директива 93/13/ЕИО на Съвета/чл.3/, според която не се счита индивидуално договорена клауза, която е съставена предварително и потребителят не е имал възможност да влияе на нейното съдържание. Фактът, че някои аспекти от дадена клауза или някоя отделна клауза са индивидуално договорени, не изключва приложението на чл.3 от Директивата към останалата част на договора, ако общата преценка на договора сочи, че той е договор с общи условия.

Безспорно установено е в настоящия случай, че неустоечната клауза е част от съдържанието на сключения между страните Договор за потребителски кредит № *****/***** г. Това обаче, не е достатъчно същата да бъде квалифицирана като индивидуално уговорена, тъй като нормата на чл.146, ал.2 от ЗЗП изрично прокламира, че не са индивидуално уговорени клаузите, които са били изготвени предварително и поради това потребителят не е имал възможност да влияе върху съдържанието им. В конкретния случай договорът е бланков, като с оглед начина на попълване на договора съдът намира, че на потребителя не е осигурена възможност да внася промени в неговото съдържание и да включва нови условия по изпълнението на договорната връзка, в т.ч. да изрази воля по отношение на клаузата за неустойка. Оттук следва извод, че клаузата по чл.17 от договора не е индивидуално уговорена.

С оглед на изложените съображения настоящият съдебен състав приема, че клаузата на чл.17 от договора за потребителски кредит се явява неравноправна, като цели само и единствено неоснователно обогатяване на кредитора и доколкото същата не е договорена индивидуално, съгласно чл.146, ал.1 от ЗЗП се явява нищожна и не поражда права и задължения за страните по договора. В този смисъл нищожността на неустоечната клауза изключва възникването на вземане за неустойка.

Съдът намира, че при неизпълнение на парично задължение от страна на потребителя, каквито данни са налице в случая, Кредиторът би могъл да претендира единствено лихва за забава върху неплатената главница, или неустойка за забава / но не и компенсаторна/ стига последната да не е уговорена в необосновано висок размер.

При така изложените съображения предявената претенция за прогласяване

нищожност на клаузата на чл.17, ал.1 от Договор за потребителски кредит № ***** / 29.06.2021 г., предвиждаща заплащането на неустойка в размер на 2 342,67 лв., следва да бъде уважена като основателна и доказана.

С оглед изхода на спора, на основание чл.78, ал.1 от ГПК ищецът има право на разноски. Представен е списък на разноските по чл.80 от ГПК, като с оглед за ангажираните по делото доказателства в тежест на ответника следва да се възложат сторените от ищеца разноски в размер на 93,70 лв. – заплатена държавна такса.

От приложеното по делото писмено пълномощно е видно, че упълномощения от ищцата адвокат Д.М. е оказал правна помощ при условията на чл.38, ал.1, т.3, пр.2 от Закона за адвокатурата и е осъществил процесуално представителство по делото безвъзмездно. Предвид изхода на спора и съобразно разпоредбата на чл.38, ал.2 от ЗА съдът следва да определи възнаграждението в размер не по-нисък от предвидения в Наредба №1 от 09.07.2004 г. да минималните възнаграждения на адвокатските възнаграждения. В конкретния случай с оглед ниската правна и фактическа сложност на делото и предвид цената на уважения иск следващото се съгласно чл.7, ал.2, т. 2 от Наредбата №1/04 г. адвокатско възнаграждение следва да се присъди в размер близък до минималния, а именно от 400.00 лв..

Мотивиран от горните съображения съдът

РЕШИ:

ОБЯВЯВА ЗА НИЩОЖНА, по иска на М. Ц. АНТ., ЕГН *****, с адрес: гр. Л., ул.“В. Л.“*****, съд.адрес: гр. П., бул.“П.е“ ***** против „СТИК-КРЕДИТ“АД, ЕИК *****, със седалище и адрес на управление: гр. Н. П., ул.“В. Л.“*****, представлявано от Изп.директор Х. М. Т., клаузата на чл.17, ал.1 от Договор за потребителски кредит № ***** / ***** г., предвиждаща заплащането на неустойка в размер на 2 342.67 лв, на основание чл.26, ал.1, пр.3 от ЗЗД – като противоречаща на добрите нрави и на основание чл.146, ал.1 от ЗЗП - като сключена при неспазване нормите на чл.143, ал.1 от ЗЗП.

ОСЪЖДА, на основание чл.78, ал.1 от ГПК, „СТИК-КРЕДИТ“АД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: гр. Н. П., ул.“В. Л.“*****, представлявано от Изп.директор Х. М. Т. ДА ЗАПЛАТИ** на М. Ц. АНТ., ЕГН *****, с адрес: гр. Л., ул.“В. Л.“*****, съд.адрес: гр. П., бул.“П.е“ ***** разноски по делото в общ размер на **93,70 лв / деветдесет и три лева и 70 ст/.**

ОСЪЖДА, на основание чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата, „СТИК-КРЕДИТ“АД, ЕИК ***, със седалище и адрес на управление: гр. Н. П., ул.“В. Л.“*****, представлявано от Изп.директор Х. М. Т. ДА ЗАПЛАТИ** на адв. Д.В. М., с адрес на кантора: гр. П., бул.“П.е“*****, **сумата от 400.00лв. / четиристотин/лева - адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна адвокатска защита на ищеца М. Ц. АНТ..**

БАНКОВА СМЕТКА, по която присъдените суми да бъдат преведени:

Решението подлежи на обжалване пред Ловешки ОС в двуседмичен срок от съобщаването му на страните.

На основание чл.7, ал.2 от ГПК препис от решението да се връчи на всяка от страните.

Съдия при Районен съд – Л.: _____